

Сопілко І.М.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри
конституційного та адміністративного права,
директор, Юридичного інституту,
Національного авіаційного університету, м. Київ

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Перша стаття Конституції України, визначає статус держави як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової. Побудова такої держави потребує докорінної перебудови сутності, змісту та форми державного правління, системи політичної влади, самих політичних відносин, а також норм, які регулюють політичні відносини в суспільстві.

За характером політичних і державотворчих процесів, що відбуваються в Україні, політичні партії є одним із основних і базових інститутів сучасного суспільства і найважливішою ланкою його політичної системи. Важливою є роль політичної партії в державотворчих процесах, особливо в перехідний період, в якому зараз знаходиться Україна, коли корінним чином змінюється світогляд, система цінностей та пріоритетів людини.

Політична структура сучасної України дуже складна, адже вона включає в себе багато різновидів громадських об'єднань, які тісно взаємодіють з державою. Одним із найбільш важливих інститутів громадянського суспільства в правовій державі є політичні партії у зв'язку з чим заслуговує уваги визначення правового статусу політичних партій в різних часових проміжках – від етапу становлення, активної участі в суспільному житті до діяльності в парламенті та органах місцевого самоврядування. Особливість їх статусу в парламенті, в умовах, коли створюється коаліційний уряд, полягає в тому, що політичні партії виступають уже не стільки як інститут громадянського суспільства, а як органи державної влади, які виражають інтереси держави. Проте, в цьому вони і мають особливу цінність через свій, так званий, “двоакій” характер, адже вони і є однією з тих ланок, яка зв'язує громадянське суспільство і владу, даючи можливість останній не “відриватися” від громадянського суспільства.

Вагоме значення політичних партій, як суб'єктів політичного процесу проявилось ще на початку ХІХ ст. із формуванням представницьких органів влади, функціонуванням капіталістичних відносин, зародженням громадянського суспільства у найбільш розвинутих країнах світу, адже лише почали активно впливати на державотворчі процеси, впливати на політику держави, формувати суспільну думку, сприяти ствердженню інститутів громадянського суспільства та державотворення.

Вже на кінець ХІХ ст. політичні партії стали найважливішими складовими сучасних політичних систем, так як впровадження системи загального виборчого права сприяло організаційній структуризації партій. Партії поступово перетворилися на політичні громадські організації, стали об'єднанням людей, які вже

виступили носіями визначеної суспільної ідеології, із прагненням завоювати і здійснювати владу одночасно з підтримкою народу чи певної його частини. У цьому контексті під партіями розуміли такі громадські організації, що спираються на добровільний прийом членів, ставлять собі за мету завоювання влади для власного керівництва й забезпечення активним членам відповідних умов (духовних і матеріальних) для одержання визначених матеріальних вигод чи особистих привілеїв або того чи іншого одночасно.

Проте, політичні партії в сучасних суспільствах виконують наступні функції, які важливі для ствердження основ громадянського суспільства і вирізняють їх від попередніх періодів.

представницьку – виявлення та представництво інтересів великих соціальних груп, визначення цілей і завдань, принципів їх досягнення;

владну – боротьба за державну владу, за політичне керівництво та зміцнення свого керівного положення, можливість впливати на владу;

ідеологічну – діяльність, спрямована на формування ідей та політичну соціалізацію особистості;

стратегічну – розробка та здійснення політичного курсу;

організаторську – діяльність, спрямована на добір, розподіл кадрів у самій партії та в інших державних та громадських організаціях;

інформаційну – діяльність, спрямована на забезпечення постійного зв'язку з мас-медіа та інформування населення щодо діяльності партії;

інтеграційну – діяльність, спрямована на політичну стабілізацію суспільства, політичне партнерство, узгодження інтересів політичних сил та зменшення конфліктності в суспільстві.

Окрім усього вищевказаного, вони виконують і виховну функцію, забезпечуючи підвищення рівня громадянської, політичної культури членів суспільства і сприяють формуванню активної суспільної позиції.

Сьогодні вагомість політичної партії, спроможність керувати ситуацією за умов перехідного періоду визначається її участю у парламентських та місцевих виборах. Тому, виділяючи владну мету політичної партії, Н.Р. Нижник зазначає: "кожна політична партія прагне тим чи іншим засобом оволодіти державною владою і спрямувати діяльність державної машини відповідно до своїх програмних настанов і цілей, якщо не повною мірою, то хоча б частково в союзі з іншими політичними партіями. Без цього кожна партія перестає бути політичною партією і стає однією з багатьох громадських організацій. Сьогодні політична діяльність нашої держави будується на балансі інтересів. Але це тільки проміжний варіант. На заміну йому повинна прийти інтелектуальна політика. До основних принципів такої політики слід віднести: рівність інтересів, прав та свобод людини, взаємоповага та довіра, згода, взаємодія прогресивної думки та мислячих людей" [2, С. 406].

Лише володіючи потрібними характеристиками політичні партії будуть відображати волі своїх обранців в умовах сьогодення, адже не секрет, що висновки про певну недосконалість існуючої політичної системи й необхідність її реформування неодноразово висловлювалися на найвищому державному рівні. Народні депутати України, Президент України і Прем'єр-міністр в своїх заявах не лише підкресливали, а й почали практично впроваджувати положення щодо

розподілу компетенції вищих органів державної влади та взаємовідносинах між ними, спрямовані на припинення суперечок між різними гілками влади й на організацію плідної співпраці в керівництві суспільними справами.

Література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Нижник Н.І. Відкрите суспільство: ефективність державного управління / Н. Нижник, І. Черляняк. – К.: ЮрінкомІнтер, 2002. – С. 406 - 408.

УДК 347.73(045)

Устинова І.П.,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри
конституційного та адміністративного права
Національного авіаційного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЙ ВИДІВ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ

Метою класифікації фінансово-правових санкцій є, передусім, потреба в з'ясуванні їх правових особливостей поряд з іншими подібними заходами, визначення функціональних характеристик фінансово-правових санкцій і передбачених способів їх обрахування, а також визначення особливостей законодавчих підстав застосування фінансово-правових санкцій.

Класифікація, що ґрунтується на самій системі санкцій, необхідна для розробки співвідношення її елементів та підсистем [1, С. 60].

Існують різні види класифікацій запропоновані вченими юристами, зокрема Ю. А. Ровинський [2, С. 126], Р. А. Усенко [3, С. 64,72,159], О. С. Тітов [4, С. 52], О. А. Музика [5, С. 65-66], О. П. Орлюк [6, С. 326], Савченко Л.А. [7, С. 71], Іванський О.І. [8, С. 339]. З. М. Бudyко [9, С.45], Грачова О.І. [10, С. 65], О. Е. Лейст [1, С.31-39, 91-92], Дмитренко Е. С. [11, С. 147].

Взагалі, українське фінансове законодавство передбачає два види фінансово-правових санкцій: штраф та пеню. Слово «штраф» в перекладі означає кару, грошове стягнення за вину [12]. Науковцями виділено ряд ознак, притаманних фінансовому штрафу.

Відповідно до п. 1.5 ст. 1 Закону України від 21.12.2000 р. «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» штрафна санкція (штраф) – це плата у фіксованій сумі або у вигляді відсотків від суми податкового зобов'язання (без урахування пені та штрафних санкцій), яка справляється з платника податків у зв'язку із порушенням ним правил оподаткування, визначених відповідними законами [13].

Пеня стягується в силу закону з платників за несвоєчасне внесення різних платежів та зборів до бюджету. Пеня – плата у вигляді процентів, нарахованих на суму податкового боргу (без урахування пені), що справляється з платника податків